

Ke kər nyɔac: loc cien ke mal

Läär ke kuöc wec

Min loci cien ke kər nyɔac, käni tiit ke rik tin de tuök ke buɔɔt kene juaath.

Ɛ /keni ni we rei kuakniki titi:

- Jath kene kaarapeni dɔɔɔ cɪ nyɔc ke yiar - ken rik titi goore höö ba ke kɔɔɔ guic ɛ ram n̄ac latdien.
- Cuuɔɔni dueel kene tin kɔɔɔ dɔɔɔ cɪ ke jiaäth – goor ken höö ba ke kɔɔɔ guic ɛ ram n̄ac lat dueli.
- Ɛ gaat kene ley cien ɛ ke cuɔɔ ɛ nan amäni mi ca lat titi kɔɔɔ thuk.
- Kēt kie nar rei piini nyɔac ɛ riek ke de raan muɔa kene höödeguɔɔɔ ran juɛy jiek keguath tin hööɔɔ cet ke buɔɔt ke röm piini kene puɔɔny.

Guathkien rik tin de tuök ken tin:

- Mi cɪ jath cuɔɔɔ duel /cu tap math duel kie /cu kiprit dɔɔɔ, dɔɔɔ maac kie kɔɔɔkien tin de pēt. Mi lotɛ rɔ latni ke pathaariy ɛ /cɪ mɔ a kēndel.
- Läth ni waari tulunni kie curapni gupä. Ley dɔaɔar cet ke lunythieyni, thɔɔɔl kie kar-kari de ke dhil ben thieekä cien. Kɔɔɔk kene gidhatni tin cɪ tiath bä ke rik.
- Nyiith la dieethe rɔ ke pēth kä nööɔɔɔ jiaath loaac mi diit – moc puɔɔnydu bi mi rep-ɛɛp mi bär tetke kene bäntholon, kä yir rɔ ke wäl nyieth.
- Ley cien kene ley kɔɔɔkien de ke ni liw rei piini kä goor ken höö de ke woc. Ke min de ku lark ɛ yiaɔɔkdiɛn ruacni ke naath tin n̄ac yiaɔɔk jiaɔɔkni.
- Duel dɔɔɔ de ke te ke pilaathicni. Käni tiit ke ken dial titi min läti rei n̄aakni tin te ke n̄eth kie nuɔɔɔn pilaathikä. Mi te ke nuan tin de yiaɔɔk, kie de nyɔc ke lat kene tath lat mi te reide ke kuak pilaathikni, gör ram cɪ thuök lat pilaathikni ke höö be ben lat.
- Nyɔc dere tuäk nööɔɔɔ ɛ diit, mi goor höö de kɔɔɔɔ woc ɛ n̄ot /ken raan ni honh cien.
- Nyɔc dere nuɔɔɔn jiaɔɔk jakä duɔɔɔl rei duel. Guath tin cɪ jiaɔɔk cuɔɔɔ thɔɔɔn ɛ ke yiaɔɔk ke.
- Pi math dɔɔɔ cɔ ke luëɔɔɔɔ - /cu mäth ke piw eni mi n̄aäthi je en höö gowke.
- Kuan dɔɔɔɔ cɪ ke luëɔɔɔɔɔ, kie te ke nuɔɔɔɔr ke höö cɪ lönydiɛn kuë.

Yiëc pieny

Mɔ ca c alar pinye nyuthe ji duɔɔɔɔɔ in deri gan rɔ yen ji dhɔaaru min yieɛcɪ piny ke kər nyɔac.

Yoopdu ke rɔ bume

Juaath ti nuan ti naak, ti cet k gathara kene juëy cuany A, la rēp ke rɔ ke rei kuakni tin cɪ loth ke pi nyɔac. Kap juath thiake mi te pi nyɔac ke ceth ti cē kook ke piw kene nuɔɔɔn, wal kaakni kene cerkäni.

/Cu pi ti jiaɔɔk met guëɛr ke lak thään, tuɔth lec, lak tetni lak kuan kene thatde, lat tilicä ke kuic gan. Naath tin n̄ac goɔy piini ɛ ke lar ji min lot rɔ ke ji.

Ni cian lak tetdu ke thaabuuny kene piw ti gow ka latni ke piw ti ca thol ke hoo bi luen jien:

- Ke kor yieca pieny.
- Ke kor ka mi ci duor mi ci nyoc yiar guer.

Mi thile piw ti thil luen, moc piw ke kor in la wooc luen ke hoo bi luen dien jien.

Mi te puonydu ke buot mi ci piwe guer:

- Lake a goaa a thil nien ke thaabuuny ka kume ke kuum buotni pilaathika.
- Wer ka kim ke hoo be wal koki en we nun (cet ke mi goore hoo kone ji).
- Mi ce tieth, ce puot kie lonye wer dueelwal ke peth.

Ke gan juath:

- E gaat /ci nar rei piini nyoc.
- Lak tet gan ke cian (min /ken ke ni mth).
- /Cu gaat jakä nar ke kuak tin ci nyoc ke dak amani can in ca luen dien kor woc.

Gan guath piini

- Bi naath tin te ke luan je lat ji mi ci pi maathuur goaa ke math.
- Terker in te Nhial de pike gow mi /ken nyoc cop kie yiar deri lat ke ke.
- Mi guici hoo ci piku jiaak ke kemekoli, mi wii ke thol bi ke gow – mathni piw cerka ka ro.

Thol piini jake ke ka goaa ke math.

- **Mi tholi piw** e ke te maac amani mi ci ke te ke guop tuori ni piny dhar kie barat. Baratni tin te ke gaak gow ni ken elon. Bi tiit kan ke hoo /ci buot bi jiek.
- **Min wooci luen piini**, mock e kolorin mi paar ke ¼ (4 mL) min lat ke naath cierni rei piini ti (10 L). Lok wal tin te reidien ke ditergen kie nuän. Rir ke ken piw a goaa amani mi ci wal luaany ka e ke ku liep ke minitni ti jien 30.

Gaat kene gon la ken mal a te ke koöt puany. Tit ke ka a ke math ni piw ti gow (woc luen dien kie piw tin ca gak) amani mi ci luen dien thuuk.

Cak gan tin te taara duac ke ke piw tin ca gak ka a ke cam ni kuan tin ca ca gak ka cerka.

Kuak naari gan tin goor lak e ke lake ke wal lak mi paar kegubaymi 1.5 cien ke wileni piini ti kor-koraac dan 10 L (ke jendel cien) ke minitni dan rew. Jal ke ke pi ti gow ka a ke ku koöt.

Gan nuonä ke ben cien

Pi nyoc la te reidien ke nuon mi te reide ke baktiiria kene bayroth mi de naath nak. gan gaat kene ley cien e ke/ci nuon emo guer amani mi ce thuok. Duor gan in thuok mate:

- Moc ro ke curapni tetni kene but, ke kuum waj.
- Yiakni kuak dial tin ci luen duel tin /ca de luan ke rialika, cet ke thijac kene nyin gaari gan.
- Lak guath dial duel tin ci luen ke pi ti leth-leth kene diterjen, woc luen dien.
- /Cu lat ke makane mi diit buomde rei kuakni ti te ke jath pilaathika.
- Lak halen that kene guath lat ke diterjen in c alar Nhial en nin.
- Guath tin bum ka hoc ke minitni 10 bi ke kule jal ke piw ti gow.
- Woc luen puony cuutha duel kene yieca ke diterjen.
- Lak waari ka kot ke ka lak bieyni kelkeli ke kor yieca.
- Lak tetku ke kene tin ci luen puonydu ke taabuuny kene piw.

Gaṅ juath ke we rei kuan

Ke kor nyɔac, yiäkni:

- Kuän in ci piw nyɔac ke guëer.
- Kuan dial tin ci nuänydien ro ger, keñe bieliën kie thiëpdien.
- Kuany tin la jiäk (e we käbrinj, manpalëëk, rëc, toj keñe duɔoth) tin ci duoth e bääl 5 °C ke thaakni njaan.
- Kuan tin ca gäk mi ci yiomde nen ce wuɔoth, ce ro conj kie ce rëët.
- Tɔwni kuan tin te ke leap in la puɔt ke ke tet tettin la lëp ke ke lëep (tin koc tin math ke), tin rietke wuɔthkien, pönyke keñe kuan cieṅ tin ca gäk.

Mi laki yioom tin ca gäk, /ci to a tin ca dop e kac tin ci pi nyɔac ke guëer:

- Woc biëlkien.
- Lak yioom.
- Kueṅni ke gekä ke minitni rëw.
- Moc ke biëel nyok.

Mi te mac thin, ;ocni kuan kä piric kie thal kuan tin ci liit kuee la höö be dhil te ke ke tilic kä be te piny joam mi bääl kuëëde 4 °C. Mi ci mac math, toṅ kuan a goaa ke läthdu ke piric kie jiiy bapni e ca gäk ea goaa. Läthni gään piini kie tilic kä piricdu mi ci nen i bö mae jääny guaath mi bääl thaakni njaan. Moc tetdu ke curap mi kääpi tilic.

Ke gör läärä mi lem

- Mi bec puonydu kie puony raadɔdien kä ji dhöaru, werkä kimdu.
- Ke luek mi lem guil naath tin näc gooy piny keñe pual puany kä Department of Health and Human Services ke 1300 761 874.
- Ke luek, läär keñe nen rikni tin thiëëk ke gueer pilaathokä wer kä:
www.asbestos.vic.gov.au

Thö ke luande kä be raar kä Kuume, 1 Treasury Place, Melbourne.

© Wec Victoria, Department of Health and Human Services, Pay Rëw 2016.